

Acc. No.
Call. No.

Ndai laika buk hta ahkyak dik ai Maumwi ni nkau mi nlu ka bang ai hta n-ga, Hpyen dap langai hte langai a lam mung myit du hkra azin ayang n ka bang lu ai. Dai hta kaga 1949 ning hpang kaw nna bai hpaw jat ai 4th . 5th. Kachin Rifles, dap ni hte kaga majan aten na dap kaji ni a lam nlawm lu ai majaw grai tawng ban dat ai.

Ndai laika buk hta nlawm ai maumwi ni lahkawng lang ngu na bai dip shapraw na laika buk hta hkum tsup hkra ka bang lu na matu ya aten hta naw matut galaw nga ai hpyen Du hpyen ma hpu shawng hpu ba ni yawng jawm shakut ga ngu nna saw dat ai rai.

Ka Lajang dat ai,

Army and Military Pensioners,
Ex-servicemen's Association,
Moauk, Bhamo, Kachin State.
1954.

GA BAW

LAIKA MAN

1. Ga nhpaw matsing hpa	
2. Jinghpaw amyu ni a lam, 1898 ning	1
3. Alawan gahkyin gumdin lu na matu Sagawn yu ai lam	8
4. Tsun madun ai lam	11
5. Bumga masha ni hpe hkan jep sagawn yu ai lam	13
6. Naga Amyu ni a lam	14
7. Wa masha ni a lam	14
8. Ri da maka a lam	15
9. Rawt kaba wa ai lam madung	15
10. Sharin sa wa ai lam	16
11. Shai ai lam	17
12. 1914-85 th . Infantry Burma	18
13. Military Police Bhamo Bn 1887	23
14. 3/20 th . Burman Rifles, a lam	27
15. Jinghpaw hpyen ma ni sinna ga de sa ai	34
16. Myen mung jinghpaw lagaw hpyen dap	47
17. 1/20 th . Burma Rifles a lam	48
18. 1933 ning Burma Dist. Rifles Meeting	50
19. Holding and Enquiry 1947	54
20. Honour Lt. Zau Tu I. D S. M. a lam	56
21. Jinghpaw Rangers ni a lam	58

22.	Security Force a lam	61
23.	1 st Bn the Kachin Rifles a lam	63
25.	Capt. Naw Seng B.G.M. Bar Bumlau rawt ai	69
26.	K.N.D.O Htawng rawng hkrum ai hpyen Du ni marai 12 a lam	70
27.	2 nd . Bn The Kachin Rifles a lam	71
28.	1942 -45 Japan Hpyen Majan a lam	74
29.	3 rd Bn The Kachin Rifles a lam	80
30.	2/20 th Burma Rifles	83
31.	1914-18 ning, Jinghpaw ni Germany Majan sa ai	86
32.	3/20 th Burma Rifles	90
33.	Subedar Major Jinghpaw Gam O.B.I	92
34.	Honoury Capt. Myitung Tang O.B.I; I.O.M	95
35.	Subedar Major Lasang Gam	98
36.	Subedar Chyau Chi Naw	100
37.	10/20 th Burma Rifles	102
38.	Gawda ai Tara	104

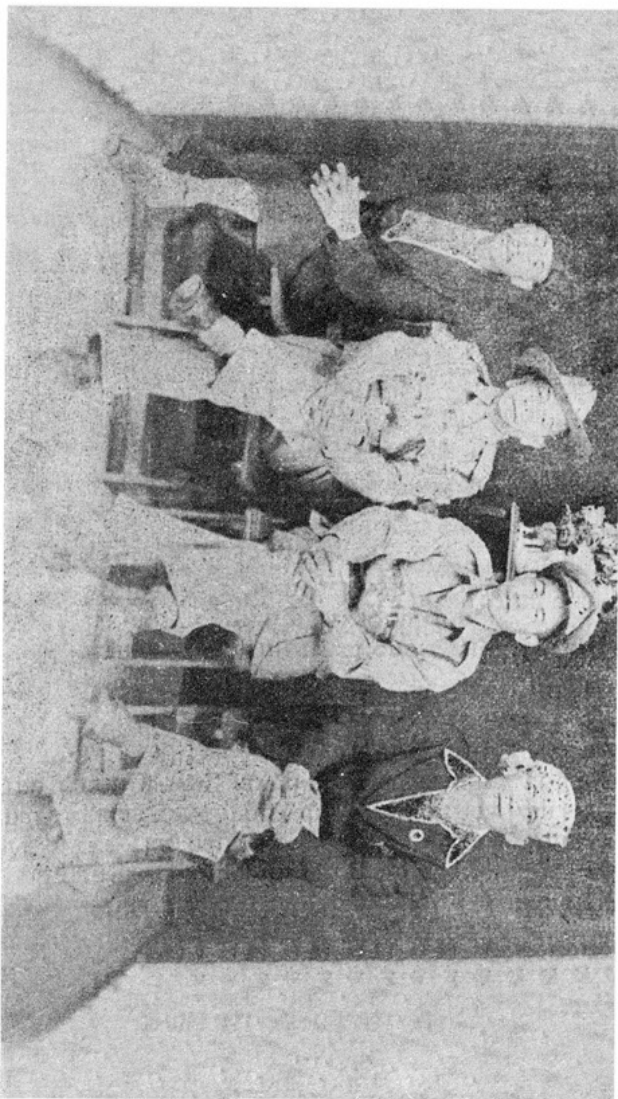
GA NHPAW MATSING HPA. GENERAL

Shawng ningnan e Inglik masha ni lawu Myen mung e shawng du ai 1819 ning hta rai nga ai, dai hpang maisak hpun hpaga lam hta Myen Hkawkham ni hte loi mi shai hkat wa ma ai majaw, lawu Myen mung hpe English Asuya ni 24. January 1824 ning hta galang mi gasat ma ai.

Dai 1852 ning hta kalang mi bai gasat ai shaloi lawu Myen mung lu la masai, dai hpang 1885 ning hta Thibaw Hkawkham a lakhtak e kalang mi bai gasat ma ai, shaloi Lahta Myen mung hte Jinghpaw Mung bunga shara nkau mi lu la sai majaw 1 January 1886 shani Mung Hpawm Myen Mungdan ting hpe, Inglik Hkawkham a kata na Mungdan langai mi rai sai ngu nna, mungkan ting chye na matu shana shabra dat sai.

Dai kaw nna 1889 ning hta she Jinghpaw bunga de shang bang wa ma ai, dai shani kaw nna 9 ning na yang 1898 ning hta she, anhte Jinghpaw amyu sha ni a mying hpe Inglik Asuya Hkawkham a laika buk hta atsawm sha lawm lu ai lam chye lu ai rai nna, prat law law wa kaman e mayam tai let nga shalai kau saga ai lam hpe dum chye wa saga ai rai.

KALAJANG AI COMMITTEE MYIT SU NI.

S.M KOLU GAM, CAPT. KOLU TU, LT. LABYA LA, SUB. GARENG SHAROI

Daw I
THE KACHIN IN 1898

Shawng ningnan e (Kachin) Jinghpaw amyu ngu ai ni Manmaw Military Police, Battalion hta shawng hpyen lahkawn jashawn ai gaw, 1898 ning April shata langai ya shani kaw nna rai sai. Dai hpang kaw nna shaning shagu rangrut lahkawn jat nhtawm Jinghpaw ma ni a matu, Hpyen Dap Kaja hta shang lawm lu na ra ai majaw, sakse hkam ai laika hpe ndal shan hpraw Du wa ka da ya sai.

Lt; Col. H. LANG TRY (Retiredate-) 28th. Bombay Pensioner BURMA MILITARY POLICE, and Deputy Commissioner, Burma Commission Dated 23rd. March 1898.

Lahta Myen Mung a dingdung sinpraw maga Myitkyina hte Manmaw bumga ni miwa hte Myen ga jarit reng na matu English asuya hkawhkam amu gun hpai ai du ni gaw; Jinghpaw ngu ai Kachins amyu hte kayau nga ai, Miwa hte Sam, [CHINESE and SHANS] amyu ni hpe, English British Empair ya hkawhkam a up hkang ai kata e lawm lu na matu hpa jang dat sai.

Bumga na Jinghpaw ngu ai masha ni hte myit hkrum lam lu la na matu, Hpyen Du Lt; Col. LANGTRY hte Kala hpyen ma marai 150 Military Police dap kaw nna, dai du wa a up hkang ai npu e Bumga hkan na kahtawng ni hta (COLUMN) kalam hkawm na matu hpyen ma ni hte shangun dat sai, dai kalam hta lawm ai shan hpraw du ni,

1. Mr. H F. HERTZ, D.S.P.of the Bhamo Civil Police,
(Manmaw Pya da du kaba re.)
(*Bum ga de gawan hkawm na matu hte, jasan jaseng na lam*)

1898 ning March shata 23 ya shani Manmaw mare kaw nna kalam rawt lung wa masai, dai kalam ni Mung wai, Maikung, Hpakum, lam hku hkawm ma ai, dai lam hku hkawm ai ni, Sadon kahtawng ngu ai kaw, grai ru yak ai hte 1898 ning march shata 28 ya shani du lung wa sai. Dai Sadon mare e du ai shaloi, [Mungwan Valley] Nshawm Hkawaw ra hkran de na, Miwa hpyen marai 60 Asuya Hpyen ma ni hpe, hkap gasat ai majaw nayi chyen mi dang gap hkat sai.

Dai shaloi asuya hpyen ma ni h pang maga de, hpa hkala nba nhkrum ai sha, Miwa hpyenla 4 si nhtawm masum gaw hkala hkrum ma ai, marai 19 hpe gaw bawng chyahkrung rim la lu sai, nam laja ai kata grup yin de nna nhtu hte, Jinghpaw masha nkau mi htim gasat kahtam wa ma ai majaw, Lt. Col. LANGTRY Du wa a hkra lata lahpum e loi mi kahtam hkra ya ma ai hte, Manmaw Military hpyen dap na Jinghpaw hpyen ma lahkawng hpe mung, loi mi kahtam hkra kau ya ma ai.

2. Dai shana Sadon kahtawng e yup nna h pang shani, "Seng-mai" ngu ai kahtawng de bai sa wa yang, Miwa hte Jinghpaw gayau ai hpyen hpung loi mi bai hkap nga ma ai, shanhte gaw a kajawng sha bau dum dat ma ai hte, htim gasat ma ai rai nna anhte a manang Jinghpaw ma langai mi hpe nhtu hte kahtam hkra ya ma ai.

Dai hpang shani shara kaga "Maibat kahtawng" de bai sa wa yang, nam lam kaw nta ginsum ni gap tawn rai nna, hpyen marai 60 daram grai n-gun rawng ai hku hkap gasat ma ai. Anhte sa wa na lam gaw Nshawh hka maga. "Mong-wan" ngu ai mare de rai nga ai. Dai grup yin e nga ai ni gaw, Jinghpaw amyu ni hkrai rai nna, miwa ni hpawng mat sai majaw, Jinghpaw masha ni hte jing hku hku na matu, gumhpaw kumhpa ni garan gam jaw ai hte, hpang de anhte Inglik masha ni hpe adum nga mi nga nna, Inglik Hkawhkam Asuya ni tawn da ai, arawng aya masat ai laika ni Manmaw ga Jinghpaw Du ni hpe garan jaw da sai.

[Arawng laika, GOVERNMENT OF INDIA, GOVERNMENT OF BURMA, I. G. P. BURMA,] [LT. COL. S. C. E. PEILE,] nga ai Duwa gaw dai arawng aya laika ni garan ya na matu, Mr. Hertz hte LT. COL. Langtry Du wa hpe, kaja dik ai, tsun na shara nrawng ai masha ni hpe garan ya na matu ap ya ai hte maren garan jaw da sai rai.

Dai shaloi ndai lawu e madun tawn ai Du ni hpe jaw da sai,

- (1) Hkudung Duwa Zau Doi,
Bayin gyi sanat 2 hte Certificate, Hkudung.
- (2) Maru Duwa Zau Ba,
Bayin gyi sanat 2 hte Certificate, Maru yinlung shan.
- (3) Sinlum kaba Duwa Gauri Naw,
Bau langai, hte Certificate.
- (4) Mungloi Duwa Lazing La Doi,
Shan mun palawng langai, Certificate.
- (5) Hpalang Kumje Duwa Lagat Naw,
Bayin gyi sanat langai, Certificate.
- (6) Maikung Du wa Zau Li,
Sawng pyawng sanat langai, Certificate.

Dai hpang "Kachins Military Police" ngu nna shamyin lu na matu, Jinghpaw ma ni hpe arawng aya hte hpawn bunga shara shagu hkawm na matu, nkau mi hpe shata 3 na shabrai, nkau mi hpe shata 2 na shabrai, htuk jaw dat nhtawm, Jinghpaw bum ga de kawan hkawm shangun sai.

3. 1889 ning Miwa ga hte Myen ga ginhka na matu, lamu ga jarit reng na rai nna, Inglik Asuya ni gaw Commission langai mi hpaw dat sai, dai Commission hpe "Burma Chinese Boundry Commission" ngu ai rai nga ai, dai Commission hta ndai Du ni lawm ma ai. 1 Mr. Hertz, 2: Sir Herbert, 3. Mr. Thirkell White, dai Du ni gaw Myen ga hte Miwa ga lamu ga jarit tawn da sai.

Garan ginhka tawn da ai lamu ga jarit ni gaw,

a. Namhkam makau Nmau Hka mayan.

b. Manmaw lahta bum ga Miwa ga jarit.

c. Myitkyina sinpraw maga Miwa ga jarit ni rai nga ai.

Dai shaloi shanhpraw Du ni hte Burma Military Police hpyen ma ni rau, hkawm shing grup nna, buk shadaw ni jung da ai hte lamu ga jarit reng da ngut sai.

Dai shaloi hkawm ai hpyen ma ni gaw, grai jam jau ai hte lam ding yang nlu hkawm ma ai, lam madung kaw nna nam hku law malawng hkawm ma ai, shana aten hta mung hkawm ra ai, shara nkau mi hta hpyen gasat ra ai majaw, shara ra hta Lt.Langtry Du wa a hpung ni bomb shatai nna kawa ju kapaw nna, attack galaw ma ai, shaloi na hpyen ma ni gaw law malawng [PANJAS] Panjabi ni rai ma ai.

Dai aten hta na Jinghpaw masha ni gaw, jau hkyen ka let hpyen majan gasat chye ma ai majaw, Lt.Lanhtry Du wa a hkra lata lahpum hpe sa lu kahtam ya ma ai.

Ndai Lt.Lanhtry ngu ai Du wa gaw, Jinghpaw ni hte shawng jinghku galaw sai hte anhte Jinghpaw Wunpawng sha ni a matu sakse hkam ai laika maumwi mausa ni law law, shi ka da ya sai rai.

~ Dai hta n-ga [CHINESE EVACUATED COMMISSION] ngu ai **GEORGE V** Hkawhkam wa a hpyen hpung ni hte Military hpyen hpung hpe woi awn let, "Pangigum" Miwa ga jarit reng ai hta,mying kaba dik ai arawng aya hpe mung shi lu la nu ai. Jinghpaw ni hpe Inglik hpyen amu hku nna, shagrau sha-a arawng sadang jaw ai hte nhkru nhtawm ding man ai amu hta sakse hkam da ya ai. Sinpraw Myen mung a lahta daw bum ga hkan nga ai nlaw la tim, matsing da mai ai amyu langai mi rai ma ai nga nna, Magazine maumwi laika ni hta ka bang da ya sai rai.

[GRUYERE CHESE MAGAZINE kaw na]

4. 1904-5 ning laman hta Myitkyina Mili Hkrang Walawng de Inglik Hkawhkam Asuya ni bai gasat shang wa ma ai. Dai majan shara hpe "Wa wang" ngu ai hku hpyen hpung ni hte shang bang wa ma ai, dai lahkawng ning laman hta e Jinghpaw mung a dingdung maga Myitkyina, Mali hka hte Hkrang hka hku ginwang gasat la ngut sai.

Dai shaloi ningbaw tai nna Asuya ni h pang maga de lawm ai masha ni gaw, Hpo Htet, Maung Wa, Lakyang, Jasen Sharaw, ndai masha ni lam woi ai hte shang bang wa ma ai. Dai majan hta hkahku Du Ning hkrin 2 mung si lawm mat ma ai. (*H paw lam Gawngli, Hka shang Uma Naw*), Dai majan hta Inglik shanhpraw Du langai mi mung si lawm sai.

Dai hpang 1910 ning kaw nna Jinghpaw ngu ai amyn masha ni hpyen amu hta, kang-ka ai hte hpaji ningli nchye

nhyang timung dinghpring ai a majaw, sinna mung de nna du sa ai Inglik masha ni hte American sasana hpung ni, Myen mung e du nna masha htam (100) na htam (15),Jinghpaw ngu ai amyu ni hpe tsun kajai gumhkawng wa masai.

Jinghpaw amyu masha ni hpe prat ningnan de sharawt la na matu, American Sasana hpung ni hte Inglik Asuya ni jawm myit yu ai shaloi, hpaji jaw na hte myi jahpaw la na lam hta, 1910 ning hte (Procedure) ngu ai htung laika lajang ya na hte, Gumhpraw Rs.100,000 [lap sen mi] hpe 1925 ning du hkra lajang ya na matu san da sai.

Jinghpaw amyu masha ni hpe rawt kaba wa lu na matu hte masha a lahkam dep lu na matu, ndai lawu e mying rawng ai shanhpraw Du yan sakse hkam ai hte ka hpajang da ya sai.

5. a. Capt.J.H. Green.

b. Excellency Sir. CHARLES INNES, Rangoon Club Luncheon.

Lawu Myen mung hte lahta Myen mung sinpraw maga de nga ai masha ni gaw, Inglik ni du ai shaloi bu hpun palawng ni gaw, ndai zawn rai nga ai.

Lawu Myen mung hte lahta Myen mung ka-ang e nga ai masha ni gaw, Myi man chyang nna bu hpun ai gaw Lungyi rai nga malu ai. Jinghpaw ni palawng chyang lawng ta galu, hpun ma ai. Azi num ni gaw gumhpaw hte galaw ai natsun kai ma ai. Bunghkaw gaw hkyeng chyang hkaw ma ai. Nkau mi gaw hpraw ai hkaw ma ai.

Hkahku ngu ai Jinghpaw masha ni gaw, Hpaw maw nga hta ri hte galaw ai jinghpa hta Sharaw kawng kap nna hpye ma ai. Dai ni gaw Jinghpaw masat ai lam re. Dai masha ni hpe Hkahku Kachin nga ma ai.

Kaga Mungdan kaji ni hte shadawn yu yang, Jinghpaw amyu ni gaw Malaya masha ni zawn, grai ding hpring nga ma ai. Myen mung ting hta rai yang, kaga san rai nna galu kaba wa na lam lajang ya ra ai. Malaya State ga na zawn, lu su nga mai hpaji hparat chye ra ai. Amyu hku hkan nna sawn yu yang, masha law dik gaw Myen masha ni rai nga ma ai.

Amyu kaji nna nlaw ai gaw, Sam [shans] Talaing, Karens, Kayan, ndai amyu ni gaw bum layang, shara shagu htam 10 hta htam mi nga nga ma ai.

6. Rai timung Jinghpaw masha ni hpe gaw anhte Inglik sinna masha ni, lahta Myen Mung hpe lu la ai 1889 ning hta mu lu ai hku rai yang, Jinghpaw amyu sha ni hpe Myen ni malap kau da manu ai, ngu nna myit la sai.

Manmaw ga gaw, Myen ni nga ma ai, makau grup yin bunga hte Mali hka mayan hku gaw, Jinghpaw masha ni nga ma ai. Mali hka a sinna maga bum ga pa layang ni hta mung, Jingpaw ni nga ma ai. Chins ngu ai Hkang masha ni hte matut mat nga ma ai.

Ndai bum ga masha ni hpe rawt kaba wa na lam hte, hkam kaja lam lajang ya lu yang, asak galu ai hte, Myen ga hte Siam, Indo-china, Mungdan kaji ni zawn rawt kaba wa lu na matu, sakse hkam da ai rai.

7. Munghpawm Myen mungdan hta lawm nga ai Jinghpaw hte amyu kaji ni hpe, Hkawhkam hpyen amu hta n-gun atsam hte myit ja nna, nhkrit nkang shakut wa lu na matu, ndai lawu e madun tawn ai mungdan kaji ni zawn ngwi pyaw ai mungdan byin lu hkra shakut shaja ya ra sai.

(1) Australia,	(4) Polynesians,
(2) Aboriginess,	(5) South Sea Islanders,
(3) Neggritos,	(6) Malayas.

10 ning, shing nrai, 100 ning, 1000 [hkying mi] ning, garai ndu yang, anhte nhtoi 90 ya sa ai mungdan ga de nna du sa ai English masha ni gaw loi ai hku nna raitimung, abwi sha hku raitimung. n-gun marai hte dang di lu ai daram tam sagawn yu nhtawm, Jinghpaw masha ni hpe anhte Myen Mung masha nre ai, jan shang ai ga, England mung de nna sa ai English masha ni gaw, ra ai daram Jinghpaw hte Myen ga e nga ai amyu kaji ni hpe hkum tsup ai hku galaw ya ra ai nga nna Capt. J.H. Green hte Sir Charles ngu ai shanhpraw Du yan gaw anhte Jinghpaw hte Myen mung e nga lawm ai amyu kaji ni a matu, sakse hkam ai laika hpe Magazine maumwi laika hta ka bang da ya sai rai.

8. [ANEARLYIMMIGRATION] ALAWAN GA HKYIN GUMDIN LU NA MATU SAGAWN YU AI LAM.

(1) Myen mung a sinpraw maga daw de gaw bunga rai nhtawm, lawu daw mi de Sam ni hkrai san rai nna nga ai zawn rai nga ai. Lahta daw bum ga de, Jinghpaw, Palawng, Kaw, ndai amyu ni hkrai nga ma ai majaw, myen mung hte kaga hkrai re ai up hkang lam lu la ai hte Shan State ngu nna Sam mungdaw hku nga ma ai. Dai Shan State hta kaga amyu mung naw law ma ai. Shan, Danu, Danu-Burmese, Mon, ndai lahta e madun ai amyu ni gaw Sam mung hta htam 61 nga nga ma ai.

Sir.J.A. Maung Gyi, hkring mi na Myen mung Hkaw- hkam malai [Governor] galaw ai aten hta kaga san ngwi pyaw ai lam nlu la ma ai.

(2) Ga shaga ai lam hta Sam mung ting ga kaba madung 2 lang ma ai. Mongolian dingda maga, 2 Mangol amyu hta law malawng Miwa, Tibet, Myen, Siam, Indonesians, Malaya, Phillippine, hte East Indies, ga ni shaga lawm ma ai. 500 ning a shawng e, Monkhmers, Wa hte Palawng ni gaw Sam mung hta law dik ai hte, shanhte up sha ai shara ni re ai. Siam, Combodia hte Indo-china re ai ni gaw Sam mung a sumbu na shapraw kau dat ai mungdan kaji ni rai nga ma ai.

Lahkawng ngu na mangol amyu hta lawm ai ni gaw, sinna maga, (Tibetto, Burma Migration,) sinpraw dingda maga Miwa hte Myen mung a sinna maga bum ni hta mahkra, Jinghpaw ngu ai amyu ni nga ma ai.

Hukawng ga bum mayan Mali hka hte Sap-hkung hka, hka mazup hka dung de gaw bum grai tsaw ai ntsa hkan, Nung, Lisaw, Maru, Bhamo- Kachin, Kaw, Lahu ni nga ma ai. Mongolian masha hkrai raitimung, Lisu, Nung, Kaw, amyu numsha ni bu hpun ai hpun palawng gaw grai shai shajang nga ma ai.

Hkyeng ai, chyang ai, Kara magyi nhtawm gawan tawn ai hta shabyi bau bau rai nna, baw chyawp chyawp ma ai.

(3) Ga shaga ai lam shai hkat ai.

Myen mung ting hta nga ai masha amyu ni hpe sai jen shadawn yu ai shaloi, Myen hte Maru ni a sai gaw grai bung nga malu ai, Sam hte Kayin ni a sai bung ai, Siamese and Tais, hte kaga ni yawng maren sha bung nga ma ai.

Ihpaji hparat hte galu kaba jat wa na lam hpe bai jen yu ai shaloi, Jinghpaw hte Muru ni, lahta Sam mung hta chye chyang galu kaba wa na lam hpe mu lu ai.

(4) Myen mung hte Sam mung, Jinghpaw mung, Hkang mung, re ai ni hte kaga amyu ni ga shaga shai hkat ai amyu gaw 240 tup rai nga ai, bai nna bu hpun palawng lang ai lam

hta shai hkat ai gaw amyu 120 tup rai nga ai, Hkamti Sam ni hte gaw shaning 200 ning kaw nna sha shai wa ai re.

(5) Inglik masha ni gaw, Myen mungdan ting hta lawm nga ai masha amyu shagu hpe san sagawn yu ai hte, amyu shagu hte hkau mazum lu na hte, kyang lailen ni chye la na matu, amyu langai hte langai hpe san sagawn yu wa ai hte matsing da ai mying ni.

Burmese, Kachins, matsat shabat re ai ni rai ma ai. Kachin, Chin, Karen, ndai amyu masum gaw, ga shaga ai shaloi Myen hte law wa nshai ai, madung hku tawn ma ai, Manmaw ga na Jinghpaw masha ni gaw ga hkrum hkat shajang ma ai, Lisu ni hte sha shai ai hku shaga hkat ra ai.

9. KACHIN, CHIN, KAREN

Ndai amyu baw masum gaw, ga tsun ai shaloi grai ding man ai hte malang ai hku chye tsun shaga ma ai majaw, laika hte ka matsing da ai hta grau nna manu dan nga ai. Jinghpaw ngu ai amyu hta, Maru hte Lashi lawm ai, kaga amyu ni gaw Jinghpaw ni hte loi mi tsan gang ma ai.

KARENS amyu lahkawng nga ai, (1) bum kayin, (2) Monkhmer, dai ni gaw Wa masha ni hte loi mi ni ma ai. Myen mung ting hta shaga nga ai ga amyu 240 hta, Palawng ga gaw yak dik rai nga ai. Ga lachyum 138,000 nga ai. Inglik masha ni sharin yu yang kadai n shaga lu ai majaw, hkrut ram ai amyu ga rai nga ai, dai Palawng amyu ni a ga gaw, SAVAGES OF AFRICA. masha ni shaga ai hte bung nga malu ai:

10. TSUN MADUN AI LAM.

Myit yaw shada ai hte sa du ai Inglik ni gaw, nam ga e nga nga ai, Naga hte Nung masha ni matsan mayan rai nna. Myen mung kata e nga lawm nga ai hpe mu mada nna, shanhte hpe special lusha kaja hte bu hpun palawng ni galai gram lajang ya na lam hte kaga amyu ni zawn galu kaba kung hpan wa na matu, hpa tsun na shara nnga, lajang ya ai hte galaw sa wa na re nga nna, lahta hkahku mung hpe lu la ai 1904-5 ning kaw nna lajang bang wa sai. Nung masha ni gaw Mali hte Nmai hka lapran bum grai tsaw ai shara hkan nga ai majaw grai matsan chyaren re nga ma ai, dai Mali hkrang Walawng bum ga hkan nga ai masha ni gaw grai yak ai rai nga ai, dai ga de Inglik Asuya ni 1905 ning hta shang sai rai timung shanhte mayan law law yam nga ma ai majaw mayam lu ai Du ni grai du ja ma ai rai nna, 1927 ning February hte March shata hta she dai ga na mayam shaw kau ya ma ai.

Dai aten kaw nna rai yang dai ni anhte shanglawt lu ai aten du hkra hkahku ga de na anhte a kahpu kanau ni nga ai shara hkan laika ngu ai garai nmu yu ai shara law law naw nga shajang ai rai nna, grai myit yu shara rai nga ai. Ndai lawu e madun tawn ai lamu ga nga shara ni gaw, ya aten du hkra lusha hte bu hpun palawng, lai li laika ngu ai hpe yup mang e pyi garai n mu yu ai shara ni rai nga ai.

- (1) Hkrang hkahku, Nung ni nga ai ga.
- (2) Tsai hkahku, Nung ga.
- (3) Hpat hkahku, Nung ga.
- (4) Apump jahtung mung.
- (5) Hkin tawng mung.
- (6) Shalaw wan mung.

- (7) Hkin Lum mung.
- (8) Laja mung.
- (9) Gam Maja mung.
- (10) Jinghpaw Nhkum mung.
- (11) Nawng Maja ga.
- (12) Numla mung.
- (13) Lashu ga.
- (14) Mashaw ga.
- (15) Jahkyet ga.

Ndai lahta e madun tawn ai Nung hte Maru ni nga ai mung ni gaw mungkan hta hpanghkrat dik ai ga ni rai nga ai. Ndai daram law ai Jinghpaw amyu masha ni hta na masha langai mi pyi laika ngu ai mu yu ai masha garai nnga ai lam hpe myit yu nna shaning gade wa hpang hkrat nga ga ai lam hpe dum chye lu ai rai.

Nung masha ni ra sharawng ai lam 1885 ning hta ndai zawn rai nga ai. Shanhte gaw Maru ni zawn ka ka kaww kaww re ai rai ni hpe grai ra sharawng chye ma ai, dai re ai majaw, dai mung masha ni a matu, Manmaw Jinghpaw masha ni zawn byin lu hkra lajang ya na matu, Inglik Asuya ni gaw Myenmung hkawkam malai wa a Asuya maumwi Magazine laika hta ka shalawm da sai rai.

Nung masha ni gaw,numsha ni rai yang Kengtung ga de nga ai Kaw amyu numsha ni hte bung ma ai. Chyaru mung grai lu ra ma ai,baw chawp mung grai mawn sumli ai chyawp ma ai. Nung ni a nta gaw, 110 yards galu nna, hkawawt n madat ai asin chyip re ai kaw rawng ma ai, nhku ting wan hkut mung chyip rai nga ai, nhtoi ngu ai hpe shing gan sha npru yang galoi nmu yu ma ai, npu de Wa rawng nga ai, Wa hkyi manam ai ntsa e shanhte bai yup nga ma ai.

Dai majaw Nung masha ni gaw hkam kaja lam nlu la ma ai rai nna, machyi makaw grai hkrum ma ai. Shanhte nhku e yup ai shaloi ana kanu ni gaw shanhte hpe zingri nga ma ai, dai majaw shanhte a nta ni hpe, htap htuk ai hku galai kau ya na hte sanseng ai hku nga lu na matu, ndai mawmwi Magazine laika hta ngai ka matsing da nngai rai, nga nna "Excellency Sir Charles Innes, Rangoon" ka da nga ai.

11. BUMGA MASHA NI HPE HKAN JEP SAGAWN YU AI LAM.

(1) Myen mung a lahta daw bunga de nga ai masha ni ra sharawng ai lam hpe, Inglik hte American masha ni hkan jep sagawn yu ai shaloi, num ma ni ra sharawng ai arung arai gaw, n sam amyu myu rawng ai baw rai nga ai. Bu hpun ai hte lang lawm ai gaw amyu 100hta jan nga ai, hkyeng ai, hpraw ai, dai hpe mawn sumli ai arai ni hti yu ai shaloi, Gwi kawng, Wa kawng du hkra lawm nga ai. Ndai lahta e madun tawnai masha ni lang ai arung arai ni gaw law malawng Sam mung bunga masha ni lang ai rai nga ai.

Jinghpaw numsha ni law malawng gaw hkyeng ai baw ra chye ma ai. Maru num ni gaw, Chyang mut [Blue] re ai baw ra ma ai. Kaw ngu ai amyu numsha gumgai mahkawn ma ni yawng a gupchyawp gaw poi ka yang mawn tawn ai gupchyawp hte bung ai lang ma ai, dai baw chyawp hta mawn sumli ai hta, Ri ginshi, Wa kawng, U mun, amyu myu, Kadu hka nmai, mahkri tingra re ai ni, Gaw-hka hkungrang mun re ai ni mawn ai hpe chyawp ma ai.

(2) Palawng num ni gaw Gumhpraw hte galaw ai, Gumrit, Magri shang hkawng ni gali ma ai. Padawng ngu ai numsha

ni gaw tinang a du hte hkum hkrang hpe yubak jaw tawn ma ai, du hpe lema 10 galu hkra ahkyen shachyat galu la chye ma ai, tinang a hkum kayin kaye n mai malu ai, rai timung chyarau grai chye nang ma ai.

Kayin hkyeng ni gaw, numsha ni lahput kaw ri hte galaw ai hpundang kaba ni law law shachyat da ma ai, dai ri hpundang ni gaw lahput n mai magaw hkra chyat nga malu ai, rai timung dai amyu numsha ni gaw, amu bungli grai galaw chye ma ai. Chyarau mung grai lu chye ma ai. Jinghpaw hte dai amyu ni gaw ma shangai ai shaloi, ma garai n shangai yang kanu mahtang shawng si mat wa chye ma ai, nkau mi ma shangai ngut ai hpang si mat wa ma ai, dai rai nna ma shangai ai lam hta, n-gun dat nna ndai amyu ni hpe hpajang ya na mai la nga ai, nga nna ka da nga ai.

12. A. NAGA AMYU NI A LAM.

Naga ngu ai amyu ni gaw shanhthe hkrai san rai nna nga ma ai rai nna, masha hpe mung sat sha chye ma ai, shaning shagu masha baw daw ai poi galaw ma ai, dai poi hta sat na masha hpe hpun hta lung shangun nhtawm hpun pawt e ashun satsang ma ai, dai masha di hkrat wa jang, ga garai ndu yang du e tek di hkap kahtam di na matu masha hkyen nga ma ai, ndi hkrat wa dingsa ashun na rai malu ai.

B. WA MASHA NI A LAM.

Kengtung ga makau de nga ai WA masha ni hte amyu nkau mi mung shan hte a PLOUGHING poi ngu ai ahkying ladaw du jang, numsha mahkawn ma ni yup nga ai shaloi,

baw lagu daw la kau ya nhtawm, lu daw ai wa kaw na shawa masha ni bai mari la nhtawm, mare shingnawm e shaning shagu baw kap tawn da ra malu ai, dai masha baw hpe mare shinggan na bawng ngu nna shamyng da ma ai.

13. RI DA MAK A LAM

Myen mung a lahta dingdung maga de nga ai bunga masha ni gaw tinang a hkum magap na matu, Pasi ri ri la nhtawm chye da hpun ma ai, Nung ngu ai ni gaw lachyit ri hte da la chye ma ai. Dai hte maren Sam ni mung dai zawn rai nga ai, shana aten hta mung chye galaw ma ai, dai ri da maka galaw ai shaloi grai chye shapyaw ma ai.

14. RAWT KABA WA AI LAM MADUNG. (A HEAD OF THE CIVILIZED.)

Rawt galu kaba ngamu ngamai wa na lam hpe madung shatai nhtawm, sinna ga kaw nna Wan shanan lang let nhtoi jahtoi ya na matu, dai nhtoi wan hpe nbung e n gawut sat kau ai sha htoi tu grin nga lu na matu, n-gun atsam marai rawng ai daram, up hkang ai lam hpe n shawng ai sha, Jinghpaw ngu ai ni hpe prat galu nna san seng ai lam hku hkawm sa lu na matu, shawng lajang ya na ra lam kaba rai nga ai law. [Lows order] Up hkang ai htung tara hpe ngwi ai hku lajang ya na re, up hkang ai htung tara a lam gaw Jinghpaw ni hta law wa nra ai, Indian Penal Code hte maren Shaning hkying mi a shawng e lajang da ngut chyalu rai sai.

Jinghpaw masha ni galu kaba kunghpan wa na lam jawm bawng wa ai shaloi English masha nkau mi, Nat hpe shagrau

ya ga nga ma ai, nkau mi [Church] Nawku htung jawng she naw shawng galaw ya ga nga ma ai, dai amu ni kachyi mi pyi loi ai lam nre ai rai nna, grai sadi sahka let, [Systems] lam amyu myu hku nna, Jinghpaw masha ni hpe laika hpaji jaw ai hte sharawt la na matu 1900 ning hta (British Parliament) Hkawhkam rapdaw kaba hta "Capt. J. H. Green" hte "Mr. Excellency Sir Charles Innes" gaw laika shawn sai. [Dai aten hta Myen masha ni hta lai nna kadai mung laika ngu ai nlu ma ai.]

15. SHARIN SA WA LAM.

(1) Prat mi hte prat mi sharin achyin, hpa ji hparat myit mang hkrum let galaw sa wa ai lam hta, Mungdan hpe sin nga ai, (Police man) Pyada masha ni gaw nyan hpaji hte sharin shaga ai lam hta, ahkang aya hpe kaba dik ai hku lang da na rai nga ai. [Great Powers]

(2) Naga masha ni hpe prat mi hte sha gram lajang la na yak nga ai, shanhte a ra ai lam madung hpe tam la na matu grai yakdik nga ai.

(3) Jinghpaw ngu ai ni gaw moi shawng na Nat jaw ai kawa dingla si mat ai hpang, dai nta dinghku hpe yu lajang ai kashu kasha ni a myit hku sha up hkang wa ai majaw, shanhte langai hte langai hpe sharawt la lu na lam nga nga ai, rai timung mare kahtawng shagu hta Nat ngu ai gaw, Jinghpaw amyu ni hpe yubak grai jaw da mu ai.

Rai timung langai hte langai tinang a lit (Duties) chye wa ai shaloi yaw shada ai hte maren byin wa lu na lam nga nga ai, (RULES RIGHT and WRONG) htung tara a lam hpe kaja ai hte n kaja ai lam hpe chye wa ai shaloi, teng teng Jinghpaw amyu ni gaw amyu kaba byin tai wa na rai ma ai.

(4) Ga shadawn, [as a Kachin] Lahpai amyu hku rai yang, kawa Lahpai rai yang, kasha mung Lahpai sha rai na re. Num la num ya timung amyu hku hkan nna, Mayu, Da-ma nga nna masat ai lam hpe galoi rai timung n hpret kau ya lu na re. Num la ai sakse gaw grai kaba ai hku tawn da ma ai. Bau, Nba, Nga, Sanat, arung arai hpu ja law law hte tawn da ma ai. Kanu a kanam makyin ang ai hpe law malawng ga shaka mahtan tawn nna la ma ai.

(5) Lisu ngu ai amyu ni gaw shanhte amyu shada sha n rai yang num la num ya n galaw hkat ma ai. Nung nga ai ni gaw num la num ya lam hta, hpu ja hpaga grai hpyi chye ma ai, Mayu ni hpyi ai daram hpu ja n bang lu yang num la hkyen ai Dama ni, num n lu hkung ran ma ai, tsun dawdan tawn ai hte n mai shai ai, dai hpu ja ni n du yang num n sharawt ya na htung tawn da ma ai.

16. SHAI AI LAM

Myen mungdan hta nga ai masha amyu shagu gaw htung tara lam amyu shagu grai wa shai shajang nga ai. Amyu langai hte langai a htung tara, bu hpun palawng, hking lailen, re ai ni hte sai hpe jen ginhkayu ai shaloi, shai nga ai majaw, [KACHIN SYSTEM] Jinghpaw ni matu lam madung tawn da nhtawm, [PARTIES] hpung amyu shagu a galu kaba ngamu ngamai wa na lam hpe, kun dinghku kata e lang ra ai arung arai baw sumhpa amyu shagu myit mang tawn da ai hte maren, grai ahkyak ai hku nna, 1914 ning hta British hkawhkam Empire rapdaw kaba, Preliminary Oath ngu ai Perliamentary Mungdan dawdap kaba hta ka shawn da sai rai.

17. 1914 [MILITARY HISTORIES.] 85th. INFANTARY BURMA.

Lagaw hpyendap maumwi.

(1) Da ndai gaw Jinghpaw amyu masha ni hpe Inglik hkawhkam empaiya asuya a arawng aya lu ai shanhpraw du ni a npu e kangka re ai lam sakse law law lu sai rai nna, Sinpraw Mungdan a kata e nga nga ai Jinghpaw ni hpe amyu kaji langai mi rai nga ma timung, share shagan ai hta kangka ai hte dinghpring ai amyu langai mi rai ma ai ngu nna, [BURMA MILITARY POLICE, BHAMO] Manmaw military hpyen dap kaw shawng shang ai Jinghpaw ma ni nkau mi hpe (Army) Hkawhkam lagaw hpyen dap hpung hta bai shang lawm bang wa na matu, 1914 ning February shata hta, Major EBURD hte Lieutenant LOVIS, ndai shanhpraw Du yan hte rau Jinghpaw ma ni Manmaw kaw nna Maymyo ga de htawt hkrat mat wa sai. Dai shaloi Jinghpaw ma ni 230 rai ma ai hta, Du gaw Sub Jinghpaw Gam hte Jemadar Hpau Lu La, lawm ma ai. Maymyo ga du ai shaloi 1/10th Gurkha Rifles hpyen dap hta hkring lawm ma ai. Dai hpang gade nna yang, dai Jinghpaw ma ni hpe "A Coy Kachin" ngu nna shamying sai.

1916 ning February shata hta dai A Coy hpe "85th Infantry Burma" ngu nna bai shamying dat sai, dai hpang sinna ga de majan sa na matu, nasha bai shalaw ra ai majaw, Recruit (rangrut) lahkawn jat nhtawm, dai Coy ni hpe Mandalay de Burma Military Police, hpyen dap de bai gahkyin kau dat sai. Shing rai gahkyin kau ai hpang dai Jinghpaw Company langai mi hpe 1917 ning July shata 30 ya shani Myen mung kaw nna sinna ga de rawt sa wa shangun sai. Sinna ga MESOPOTAMIA ga de 1917 ning August shata 15 ya shani

du sai. Dai A Coy. Jinghpaw ni a malai, dai shara hta, Burma Pioneer Coy kaw na Coy. 1 mi hpe 1917 ning August shata hta, Major HARVEY KELLY dai (Coy) kapani hpe (Command) up hkang na matu, Burma Pioneer Coy ni hte rau Maymyo de bai htawt lung wa sai.

Dai Coy ni mung 1/10th Gurkha Rifles dap e bai wa hkring ma ai, bai dai Maymyo de htawt mat wa ai Mandalay na Burma Pioneer dap ni a shara hta gaw, PANJABI Durwan tawn da ma ai.

Dai hpang dai Coy,hpe Major D.N. STUART bai galai up hkang ai hte "1/70th Burma Rifles" ngu nna mying bai shamying la nhtawm, 1918 ning May shata 12 ya shani, EGYPT, PALESTINE, Mung na majan hta rim la lu ai bawng masha ni hpe Guard santari zawng na matu shaga la ma ai.

(2) 2/70th Burma Rifles hpyen dap gaw, 1917 ning hta sinna ga de majan sa mat wa ai hpang ngam nga ai masha marai 29 sha re hpe Major H. M. RIGG duwa gaw 1917 ning December shata hta 2/70th Burma Rifles ngu nna shamying dat sai.

Dai hpang 1918 ning e Recruit lahkawn jat nhtawm Coy. langai mi jahpring la nna India ga SECUNDERABAD de htawt mat wa sai, dai shaloi agyi Du nlaw ai majaw, [British N.C.Os.] shan hpraw agyi Du ni grai garum shingtau la ma ai.

18. 85th Infantry Burma Rifles hpyen dap B Coy. gaw Jinghpaw hte Hkang,(Kachins& Chins) pawng kayau kau sai, dai dap hpe (Battalion)Batelen jahpring la nhtawm 1921 ning October shata kaw nna 1922 ning January shata du hkra, [MOPLAH] "Malabah" ngu ai majan shara de nga ma ai dai dap ni "Malabah" majan sa wa ai nhtoi gaw 1921 ning April

shata 23 ya shani re. 2/70th Burma Rifles hpyen dap gaw, Jinghpaw hte Hkang kayau ai dap rai nga ai. Dai dap hpe 1918 ning April shata kaw nna, 5 / 70th Burma Rifles ngu nna bai shamyng kau sai, 1921 ning October shata hta, 5 / 70th Burma Rifles dap hpe 3/70th Kachin Rifles ngu nna bai shamyng sai, dai shaloi Meiktila e nga ai re.

5 / 70th Burma Rifles dap na ,Jinghpaw hte Hkang lawm ai ni hpe gaw, TRAINING BATTALION THE BURMA RIFLES dap ngu nna bai shamyng kau sai.

19. Myen mung hta nga ai lagaw hpyen dap ni hpe nambat 20 jaw na matu Indian Army, Headquarter de nna, 1922 ning December shata hta aming laika du ai hte maren, Myen mung e nga ai lagaw hpyen dap ni yawng hpe 20th Burma Rifles nga nna galai shamyng kau sai Dai shani kaw nna 5/70th Burma Rifles lagaw hpyen dap hpe gaw, Nambat 10th Training Battalion ngu nna, bai gram lajang ai hte mying galai kau sai.

Dai shata kaw nna Nambat 1 dap ngu na hpe gaw, 1/20th Burma Rifles ngu nna shamyng sai, 2 dap hpe gaw 2/20th Burma Rifles ngu nna shamyng sai, dai hte maren 3/20th Burma Rifles ngu nambat hku hkan nna shamyng wa masai rai.

1925 ning kaw nna 1929 ning lapran Myen mung hta lagaw hpyen dap a matu, Jinghpaw, Hkang, Kayin, rangrut lahkawn shalaw jat la na matu, rangrut grai ra ai hte maren bunga de Recruiting dat nna lahkawn sai, dai shaloi jat ra ai rangrut gaw, Jinghpaw latsa hta na 50, Hkang latsa na 25, Kayin latsa hta na 25, hku Comany langai mi hta Jinghpaw hpe palatun lahkawng tawn da nhtawm, kaga Hkang hte Kayin ni hpe gaw Coy mi hta Palatun langai ngai jahpring tawn da sai.

1926-30 ning du hkra Jinghpaw, Hkang, Kayin, rangrut hpe dap shagu hta ra ai daram Trainning Bn dap de lahkawn shinggyin nhtawm shata 9 hta sanat gap ngut nhtawm, shata 3 hta dagam ngut ai hte sharin ra ai lam (Guard Duties) ni shang ngut ai h pang, shata 11 ngu na hta dap tingsa Active Bn. de htawt wa na ahkang nga nga ai.

20. 1930 ning hta Tharrawaddy ginwang hta Myen masha ni, Sir. J. A. MAUNG GYI, M. A. hkring mi na Myen mung a hkawhkam malai, galaw ai hpe n ra ai majaw, Sara San ngu ai wa woi gumlau rawt ma ai. Sanat laknak, ri nhtu hte, Inglik Asuya ni hpe gasat anin bang wa ma ai rai nna, 2/20th Burma Rifles, 3/20th Burma Rifles, 17th Dogra, The Burma Military Police B.F.F.dap re ai ni,dai Myen gumlau gasat ma ai.Dai shaloi Myen mung hpyen dap hte,kaga dap ni hpe **George V** Hkawhkam Baw kap ai gumhpraw dazik gam jaw sai.

Dai shaloi Myen mung lagaw hpyen dap na (N. C. O's) agyi sarzen lahkawng mying kaja dazik I.D.S.M.Indian Distinguished Service Medal ngu ai Gumhpraw lap 8/- hpe kashu kasha prat 3 tup lu sha matut nga ai baw dazik kumhpa hpe, "No 21733 Naik Lahtaw Naw 3/20th B.R.," "No. 9435 Havilder Mong Hkagr, 2/20th V. R." bai mying kaja ai arawng aya lemat hpe H.E. Commanding in-chief Du kaba gaw "No. 20928 Havilber N-gyem Tu," "No. 21380 Naik Shadau La" yan hpe mung, prat janat Inglik Hkawhkam ni a laika buk hta Jinghpaw ni a share shagan ai masat kumhpa jaw ai hta arawng kaba lu la ma ai.

Dai Burma rebellion ngu ai Myen gumlau gaw, 1932 ning hta sim mat sai.1/20th Burma Rifles dap ni gaw dai aten hta Malaya State Taiping ga e sa nga ang mat ai majaw, dai

Myen gumlau gasat ai hta n lawm mat ai rai nna, hkawhkam a masat majan dazik kumhpa hpe n lu la masai.

1933-34 ning hta Sam mung shinggan Wa ga de Wa masha ni loi mi shuk wa ai gumlau rawt wa ai majaw Myen mung lagaw hpyen dap ni, Bhamo Bn BFF, Lashio Bn BFF, 1-20th Burma Rifles. Myauk dap [Mountain Battary] hte Burma.Boundary Commission Escouts, hpung ni rai nna Wa ga de Lashio kaw nna kalam rawt lung wa ai, Sam mung hte Wa ga jarit hku nna hkawm wa ai shaloi Wa masha ni hte loi li gap hkat ma ai rai nna Medal jaw na hkyen ma ai, rai timung Mungkan shuk shak matut mat wa sai majaw, English asuya ni dai Wa ga gumlau gasat hpyen hpung ni hpe medal dazik dakhama n jaw masai.

JINGHPAW HPYEN DAP LABAU LAIKA

*KA LAJANG AI
PENSION HPUNG
BHAMO*

1954

The Kachin Military History
Arranged and Publish
by
The Army & Military Pensioners Ex. Servicemen's
Association, Bhamo.